

نگاهی به آداب و رسوم ماه محرم در جمهوری آذربایجان

از مجموع هشت میلیون و ۶۲۱ هزار جمعیت جمهوری آذربایجان بیش از ۹۳ درصد مسلمان بوده که ۷۵ درصد آنها را شیعیان جعفری تشکیل می‌دهند

سرویس آذربایجان/خبرگزاری آران
خبرگزاری آران / سرویس آذربایجان : برگزاری آداب و رسوم و ارزش های معنوی ماه محرم در جمهوری آذربایجان پس از فروپاشی شوروی سابق و استقلال این کشور بار دیگر احیا و مردم هر ساله آیین های ویژه عزاداری حضرت ابا عبدالله الحسین (ع) را در مساجد و تکابای این کشور برگزار می کنند.
در گذشته نه چندان دور برگزاری هر گونه آیین و مراسم دینی و اسلامی به خصوص در ایام ماه محرم در مناطق مسلمان نشین شوروی سابق و از جمله جمهوری آذربایجان ممنوع بود.

حکومت کمونیستی شوروی سابق که اعتقادات و ارزش های اسلامی را خطری برای آرمان های مارکسیسم می دانست، به شدت با این گونه مراسم مقابله می کرد ولی پس از گذشت سال و به دنبال فروپاشی شوروی سابق و استقلال جمهوری آذربایجان در سال میلادی بازگشت مردم شیعه این کشور به ارزش های اصیل معنوی که برگرفته از اسلام ۷۰۱۹۹۰ ناب محمدی بود، فراهم شد

از مجموع هشت میلیون و درصد آنها را شیعیان جعفری تشکیل می دهند که این موضوع همواره ۷۵ درصد مسلمان بوده که ۹۳ هزار جمعیت جمهوری آذربایجان بیش از ۶۲۱ نگرانی هایی را برای حاکمان شوروی سابق ایجاد کرده بود و آنان برای کاستن از بار مشکلات سیاسی خود به جمع آوری کتب اسلامی و حذف مبلغان اسلامی روی آوردند و اغلب روحانیون برجسته جمهوری آذربایجان را در اولین سال های برقراری رژیم کمونیستی در جمهوری آذربایجان از میان برداشتند و تعدادی از روحانیون نیز به دنبال تهدیدهایی که وجود داشت به ایران، ترکیه و کشورهای دیگر اسلامی پناهنده شدند
در زمان حکومت ساله رژیم کمونیستی در جمهوری آذربایجان تمامی مساجد و مراکز دینی این کشور خراب و یا تعطیل شدند و در برخی مناطق نیز مساجد به انبارهای خواربار ۷۰ تبدیل شده بودند

هر چند در این مدت از برگزاری هر گونه مراسم دینی در جمهوری آذربایجان به خصوص در باکو به طور جدی جلوگیری می شد، ولی مردم و به خصوص قشر مسن این کشور آیین های دینی را به طور محرمانه به جای می آوردند.

حکومت کمونیستی شوروی سابق هر چند مبارزه قاطع با گسترش ارزش های دینی در جامعه جمهوری آذربایجان را در راس برنامه های خود قرار داده بود، ولی مردم مسلمان این خطه با درس آموزی از مکتب اسلام و حماسه ابا عبدالله الحسین (ع) آن را سینه به سینه و نسل به نسل منتقل می کردند و به این خاطر هرگز موفق به جلوگیری کامل از برخی مراسم دینی و به خصوص عزاداری حسینی در ماه محرم نشدند و حتی مردم به صورت خود جوش مراسم های ویژه تاسوعا و عاشورای حسینی را در برخی محل ها و مناطق انجام می دادند که در این جریان مورد تهاجم و آزار و اذیت ماموران قرار می گرفتند.

عزاداری حسینی در زمان شوروی سابق در مناطقی از حومه باکو و به خصوص در شهرک متدین نارداران، شهرستان های مرزی با ایران از جمله لنکران ، آستارا ، ماسالی ، یاردملی ، بيله سوار ، جلیل آباد ، لریک و نیز در نخجوان هرچند محرمانه ولی با حضور تعداد زیاد مردم برگزار می شد.

در آن دوره مردم مراسم های عزاداری را در منازل خود و با حضور همسایگان از اول ماه محرم تا روز عاشورا برگزار می کردند.

با اعلام استقلال جمهوری آذربایجان و آغاز مجدد فعالیت مساجد، حسینیه ها و دیگر مراکز دینی در این کشور مراسم های دینی به خصوص عزاداری حسینی به طور گسترده انجام می شود و این روند نشان داد که به رغم همه تلاش ها و اقدامات رژیم کمونیستی، مردم همچنان به دین خود پایبند بوده و آن را در قلوب خود حفظ کرده اند.

در اولین سال های استقلال جمهوری آذربایجان مراسم های عزاداری حسینی و به خصوص روز عاشورا در سطح گسترده تری در معابر عمومی این کشور برگزار می شد که برخی محافل لایبیک و وابسته به غرب با ابراز نگرانی از این وضعیت محدودیت هایی را ایجاد و در زمان حاضر مراسم عزاداری در سراسر این کشور در مساجد و حسینیه ها برگزار می شود و حضور گسترده و پرشور جوانان از ویژگی های این آیین ها است.

اکنون بر خلاف گذشته، به هیچ وجه مراسم جشن عروسی از آغاز ماه محرم تا اربعین حسینی در احترام به امام حسین (ع) و دیگر شهدای کربلا در جمهوری آذربایجان برگزار نمی شود.

رسانه های جمهوری آذربایجان به ویژه رسانه های وابسته به محافل غربگرا هر چند در سال های اول استقلال، چندان تمایلی به پوشش مراسم عزاداری حسینی نداشتند، ولی اکنون به دلیل افزایش روز افزون توجه جامعه به این رویدادها و ارزش ها معنوی مطالبی را درج می کنند.

عزاداری حسینی به ویژه در روزهای تاسوعا و عاشورا به طور گسترده در مساجد، تکابا و حسینیه های جمهوری آذربایجان برگزار می شود و در این آیین ها مردم مسلمانان به یاد حماسه عاشورا سینه زنی و عزاداری می کنند و مداحان اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام در رثای حضرت امام حسین (ع) و از یاران با وفایش با قرائت نوحه هایی، ۷۲، شور و شوقی به مراسم های عزاداری می بخشند

هر چند در جامعه جمهوری آذربایجان چند سالی است که بحث های زیادی درباره مشروعیت سینه زنی و زنجیرزنی در مراسم های عزاداری حسینی ادامه دارد، ولی اغلب معتقدند که این مراسم باید به طور شایسته و مطابق با مقام والای امام حسین (ع) و یاران وفادار آن حضرت برگزار شود و در این ارتباط اعضای اجماع دینی مسجد جمعه شهر باکو چند سالی است که در روز عاشورا بخشی از خون خود را برای بیماران و نیازمندان اهدا می کنند.

این ابتکار دینی که در روز عاشورا رایج شده، مورد استقبال اداره روحانیت مسلمانان قفقاز جمهوری آذربایجان واقع شده که همه ساله افراد متدین را به پرهیز از خونریزی و زنجیرزنی دعوت می کند.

در این میان مراسم عزاداری ایرانیان در باکو همواره مورد توجه بوده وعزاداران عاشق و دلباخته ابا عبدالله الحسین (ع) با شور و شوق وصف ناپذیر با حضور گسترده در حسینیه ایرانیان مقیم باکو آیین های سوگواری ویژه ای را برگزار می کنند و جمع زیادی از مردم آذری نیز که اغلب آنان را جوانان تشکیل می دهند با حسرت در این مراسم شرکت می کنند و حضور مداحان و خطیبان برجسته ایرانی نیز نقش مهمی در برگزاری گسترده این مراسم ها و آگاه سازی مردم از واقعه کربلا و مصیبت های این روز دارند.